

**OPORTUNITĂȚI DE VALORIFICARE TURISTICĂ A RELEI HIDROGRAFICE
A REPUBLICII MOLDOVA**

**Danaia Beiviu, cercetător științific, INCE¹
Ala Beiviu, dr., conf., UASM**

The rivers always occupied a central place in the human history since the emergence of the first civilizations. Providing the water, an indispensable element of the life, alluvial plains for agriculture, the source for the acquiring food and the navigation support, the rivers have contributed to the development of the first modern human settlements and the urban centers. The technological progress, the land and air transport development and the food industry diminished the role of inland waterway resources in the social development, often, representing the impediments: its cause the fragmentation of arable land and urban territories, etc. The modern society, especially the western, has realized the tourists and landscape value of inland waterways areas, and started a process of requalification the rivers and their integration in urban environments, giving them a new function: support and resource for tourism activities. This article aims to identify opportunities for tourism valorization of Moldova’s river network by analyzing the international practices and experiences.

Cuvinte cheie: valorificare turistică, fluviu, reea hidrografică, turism fluvial, Republica Moldova.

Key words: tourism valorisation, river, river system, river tourism, Republic of Moldova.

Introducere

De-a lungul istoriei, importanța fluviilor și a bazinelor hidrografice a fost imensă. Ca furnizoare de produse alimentare și câmpii aluvionare pentru agricultură, precum și mijoci de comunicație cu un rol de motor pentru industrializare, fluviile au permis concentrarea, pe malurile sale, a marii densități de populație, contribuind la apariția marilor centre urbane actuale.

Rare ori în Europa, de exemplu, de importanță mare și medie, nu sunt așezate pe malurile unui râu. În secolele XVII – XVIII, râurile americane și europene care traversau orașele reprezentau adevărate coloane vertebrale urbane. Odată cu revoluția industrială, canalizarea râurilor și a căilor de transport fluvial în desuetudine, cedând locul transportului feroviar, dar și centralele electrice și pescuitul comercial au modificat relația cu râurile.

După al doilea război mondial, malurile râurilor, alături de locuri romantice, destinate plimburilor scurte, sunt adesea locuri neglijate. În centrele urbane mari, zonele riverane devin adesea zone industriale, chiar zone reziduale. Calitatea apei este slabă. Ecosistemele sunt amenințate. În această perioadă râul este vădit într-o manieră utilitară și de tineret (ex. râurile din Paris, etc.).

Astăzi, nevoia de renaturare, în special a orașelor, și conștientizarea necesității de amenajare durabilă a teritoriului au determinat un interes sporit pentru râuri.

Datorită calității peisagistice și a patrimoniului cultural rezultat de-a lungul istoriei, râurile reprezintă resurse turistice

Valorificarea turistică a reelei hidrografice pe plan mondial

Pe plan mondial, valorificarea turistică a reelei hidrografice are loc prin dezvoltarea turismului fluvial.

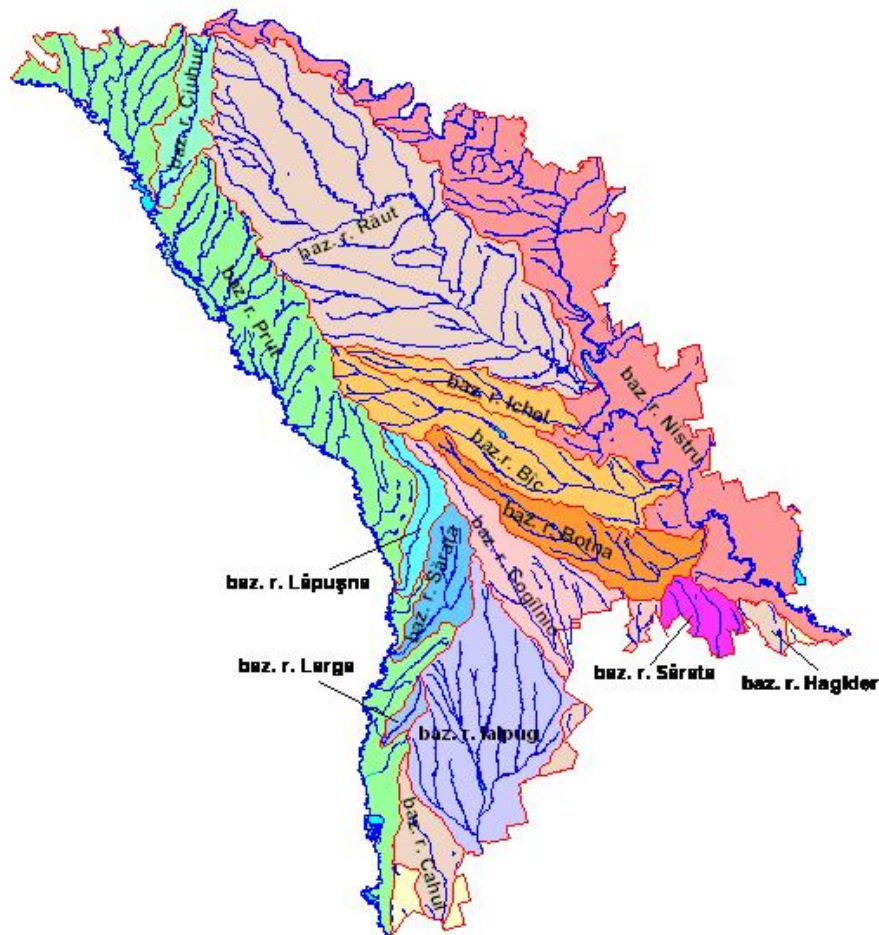
Turismul fluvial este un concept dual legat de natură în ceea ce privește activitățile și de extinderea sa geografică și constă în practici nautice, acvatice și terestre produse în domeniul fluvial sau riveran puse în sinergie cu resursele turistice pe care le traversează [6, p.1]. Cu alte cuvinte, turismul fluvial reprezintă o formă de turism ce cuprinde activități turistice desfășurate de-a lungul cursurilor acvatice și pe malurile acestora.

Analizând literatura de specialitate, am identificat principalele activități turistice desfășurate în domeniul fluvial care sunt prezentate în tabelul nr.1.

Tabel 1. Principalele forme de manifestare a turismului fluvial

Locul de desfășurare a activităților turistice	Activitatea turistică		
Activități turistice practicate de-a lungul cursului de apă	Navigație fluvială de agrement	Croaziere fluviale	Pescuitul fluvial recreativ
		Excursii	
		Yahting	
	Nautism de proximitate	Kayak-canoe	
		Canotaj	
		Ski nautic	
		Rafting	
Alte activități nautice (banana, catamaranul, etc.)			

¹ Beiviu Danaia, danaverdes@yahoo.com

<p>Activități turistice practicate pe malurile cursurilor de apă</p>	<p>Drumuri Trekking Ciclism Echitație riverană Vizitarea obiectivelor turistice riverane,</p>	
--	---	--

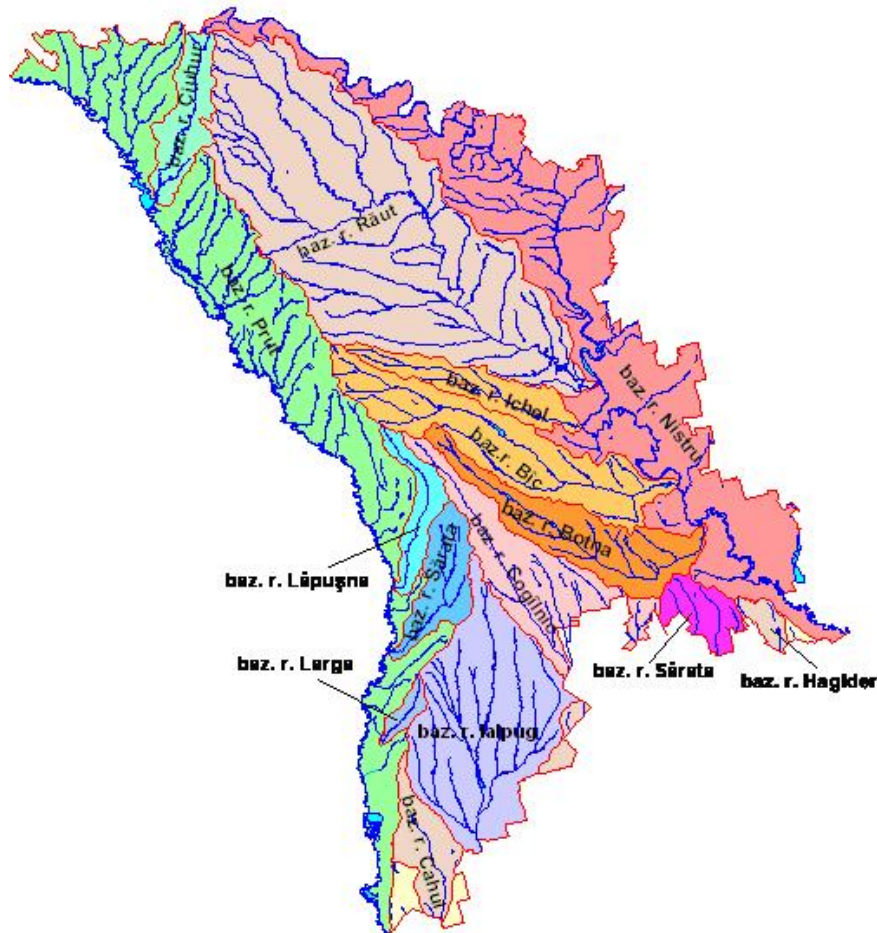
Surs : realizat de autor

Potențialul hidrografic al Republicii Moldova

Rețeaua hidrografică a Republicii Moldova este reprezentată prin 3621 râuri și pâraie, 7 dintre care au lungimea de peste 100 km, iar 247 – peste 10 km. (v. Reprezentarea cartografică nr.1) Lungimea totală a râurilor de pe teritoriul Republicii Moldova este de aproximativ 16000 km [2]. Rețeaua hidrografică a Republicii Moldova face parte din bazinul Mării Negre, datorită înclinării generale a reliefului de la nord-vest spre sud-est.

Fluviul Nistru traversează teritoriul Republicii Moldova pe o porțiune de 630 km, constituind frontiera dintre Republica Moldova și Ucraina. Cursul mijlociu al Nistrului a sculptat pe teritoriul țării noastre, în roci dure (calcar, gresie, granit), văi înguste și adânci, cu lățimea de 1,5-3 km, în formă de canion și versanți puternic înclinați. Lățimea luncii variază de la câteva zeci de metri până la 1 km. În aval de la orașul Camenca, lunca este inundată de apele lacului de acumulare Dubăsari. Un rol deosebit în formarea albiei îl are și eroziunea la zi a rocilor dure, care contribuie la formarea unor repezi și praguri, cele mai cunoscute fiind Cosușii (raionul Soroca), unde în albie apar roci cristaline. Bazinul hidrografic al Nistrului reprezintă 57% din teritoriul Republicii Moldova. Afluenții principali sunt cei de stânga (Camenca, Râut, Bîc).

Râul Prut, bazinul său constituie 24% din teritoriu, pe o porțiune de 695 km, marchează hotarul între Republica Moldova și România. Prutul traversează Republica Moldova în cursul său mijlociu și inferior.

Reprezentare cartografică nr.1: Rețeaua Hidrografică a Republicii Moldova

Sursa: [7]

În cursul de mijloc, Prutul formează meandre, iar pe un sector mic, unde întretaie țărmul de recife, valea Prutului se îngustează până la câteva sute de metri copleșind forma de chei.

Mai spre sud valea râului se lărgeste până la 5-6 km, cursul devine liniar, malurile nu sunt înalte, iar terasele sunt bine exprimate. În cursul său inferior, valea râului Prut se lărgeste considerabil până la 8-10 km. Pe această porțiune Prutul se ramifică în brațe, formând meandre, iar versanții săi devin mai domoli, pe alocuri fragmentați de ravene.

Odată cu creșterea nivelului apelor Dunării, Prutul își încetează scurgerea, se revărsă, inundând suprafața vastă a luncii sale. Lunca Prutului este parțial înmlătinată. Cu o faună bogată, acest sector al luncii Prutului reprezintă un minunat și miraculos paradis al naturii.

Dunărea traversează teritoriul Republicii Moldova pe o porțiune foarte mică, de 0,6 km, pe malul stâng, dar importanța acestui fapt este net superioară, conferindu-i râului statutul de arie de protecție specială.

În conformitate cu Acordul european privind principalele căi navigabile interne de importanță internațională, (încheiat la Geneva la 19 ianuarie 1996) Republica Moldova deține două căi navigabile interne de categoria E (râurile Nistru și Prut), clasificate drept căi de importanță internațională.

- E 80 – 07 – râul Prut, de la estuar până la orașul Ungheni (407,0 km);
- E 90 – 03 – râul Nistru de la portul Belgorod-Dnestrovsk (Ucraina) până la portul Tighina (228 km),

incluzând două porturi moldovenești de importanță internațională cu identificativul:

- P 80 – 62 – portul Giurgiulești (133 km) în calitate de complex portuar pe fluviul Dunărea, și
- P 90 – 03 – 02 – portul Bender (228,0 km) pe râul Nistru [5].

Râurile Nistru și Prut la momentul actual sunt navigabile doar pe anumite sectoare, aceasta din considerentele înnoierii lor și neefectuării lucrărilor de menținere.

Potențialul turistic în domeniul fluvial al Republicii Moldova

Republica Moldova dispune de un bogat potențial turistic în domeniul fluvial, cele mai importante atracții fiind:

- Rezervațiile peisagistice din Regiunea Nistrului de Mijloc. Pe o suprafață de 9000 ha se întind 19 rezervații peisagistice, aflate în protecția statului:
 - pe malul drept: Rezervația peisagistică Holoșnița (199 ha, în preajma satului cu aceeași denumire), Rezervația peisagistică Cosușii (585 ha, lângă satul Cosușii, mai sus de orașul Soroca), Rezervația peisagistică Climăușii de Jos (668 ha, la sud de

localitatea cu aceeași denumire), Rezervaia peisagistică Poiana-Curatura (692 ha, între satele Poiana și Tarasova), Rezervaia peisagistică Dobrușa (2634 ha, între satul Olișcani și râul Ciorna), Rezervaia peisagistică Saharna (674 ha, la 6 km spre vest de satul Saharna), Rezervaia peisagistică Ipova (306 ha, în împrejurimile satului cu același nume) și Rezervaia peisagistică Pohrebeni (1049 ha, între satele Pohrebeni și Vorote), și

- pe malul stâng: rezervațiile peisagistice "Valea Adânc" (214 ha, în împrejurimile satului Valea Adânc, ocolul silvic Rașcov), "Bugornea" (606 ha, lângă satul Rașcov) și "Glubocaia Dolina" (520 ha, la nord-est de satul Caterinovca, ocolul silvic Rașcov).

În rezervațiile Cosușii, Dobrușa, Saharna și Ipova există numeroase obiective culturale și istorice, precum ruinele celei mai vechi mănăstiri rupestre și cetăți dacice de la Ipova, amplificând astfel valoarea lor turistică.

- Rezervaia "Suta de Movile" (1072 ha), situată la est de satele Braniște și Cobani, paralel cu lunca Prutului. Peisajul natural de aici este reprezentat de o mulțime de movile (peste 3500) ovale sau alungite de diferite mărimi de la 1-3 până la 30 m în lăime.
- Rezervaia tipică "Pârâna Domnească" ocupă o suprafață de 6032 ha (dintre care 5160 ha pârâni). Ea se întinde de la rezervaia peisagistică "Suta de Movile" din regiunea de nord-vest pe o lungime de peste 40 km în jos pe malul stâng al Prutului, între satele Cobani și Pruteni, găzduind 730 specii de plante din cele 1200 ale florei autohtone, înregistrate în republică și peste 200 specii de animale.
- Rezervaia tipică din Regiunea Codrilor Bîcului este "Plaiul Fagului", organizat în 1992 în partea de nord-est a codrilor, pe baza fostei rezervații cinegetice de stat "Râdenii Vechi" (5526 ha), fondate în 1976. Flora rezervației include peste 900 specii de plante (dintre care 77 rare, aflate pe cale de dispariție), dintre care 639 plante vasculare, 151 macromicete, 48 licheni, 65 briofite.
- Rezervaia peisagistică "Saharna". Ea include aria din cursul inferior al pârâului Saharna, cu un relief cu altitudini de până la 230 m, foarte fragmentat și pitoresc, ce creează peisaje naturale impresionante. Aici se găsesc două masive silvice, o cascadă, peșteri, rămășițele unei mănăstiri în piatră, ansamblul mănăstirii construite în sec. XIX și alte monumente. Pe teritoriul rezervației se află mănăstirea rupestră Bunavestirea și mănăstirea terestră Sfânta Treime.
- Rezervaia tipică Prutul de Jos. Suprafața rezervației este de 1691 ha, 1/3 din care fiind ocupat de apele lacului Beleu, restul – de vegetație palustră și de luncă inundabilă.
- Rezervaia Complexului geologic și paleontologic din bazinul râului Lopatnic, aflat între satele Caraceni Vechi și Corjeușii, unde râul taie aproape oblic masivul de calcare și, formând câteva defilee și chei adânci și înguste.
- Valea râului Ciuhur, care se întinde de la gura râului, până la Cupcini pe o suprafață de 50 km, unde se găsesc mai multe monumente geologice unice, etc.

Valorificarea turistică a rețelei hidrografice în Republica Moldova

Pentru ca niciun râu nu s-a creat, în speță, pentru turismul fluvial, acesta dezvoltându-se în urma dezvoltării transportului fluvial și a îmbunătățirii infrastructurii aferente, turismul fluvial din Republica Moldova depinde de starea actuală a transportului fluvial local.

Navigația fluvială de agrement este constrânsă de faptul că artere principale ale râului marchează frontiera între Republica Moldova, Ucraina și România.

În anul 2005, a fost încheiat acordul între Republica Moldova și România privind navigația pe canalele navigabile interne ale Republicii Moldova și României. În anul 2006 a fost încheiat acordul bilateral între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei privind navigația pe canalele navigabile interne ale Moldovei și Ucrainei. Acest fapt ar facilita o eventuală dezvoltare a croazierelor fluviale și dezvoltarea turismului fluvial în Republica Moldova.

Turismul fluvial în Republica Moldova rezidă pe o gamă restrânsă de activități turistice. Dintre acestea se numără cele mai apropiate de proximitate pe cursul râului Nistrului din vecinătatea stațiunilor turistice din localitatea Vadul-lui-Vod. Cele mai semnificative sunt însă activitățile turistice practicate pe malurile cursurilor de apă. Printre astfel de activități se numără plimbările și ederele în aer liber, pescuitul – activitate cu caracter sezonier, înotul și plaja. Printre activitățile turistice recente organizate în domeniul fluvial sunt excursiile de scurt timp cu vaporul pe Nistru Rezina – Saharna – Ipova, în care se oferă vizitarea obiectivelor turistice [1]. În cea mai mare măsură aceste activități se manifestă în mod neorganizat, fără a dispune de infrastructură adecvată, aducând un impact negativ mediului înconjurător.

Oportunități de dezvoltare a turismului fluvial în Republica Moldova

Lipsa ieșirii la mare și imposibilitatea de dezvoltare a turismului de litoral este o oportunitate pentru dezvoltarea turismului fluvial în Republica Moldova. Datorită rețelei hidrografice dense, în Republica Moldova este posibilă dezvoltarea a majorității activităților cuprinse de turismul fluvial, mai puțin raftingul care necesită un relief montan sau deluros.

Pentru dezvoltarea competitivă a turismului fluvial în Republica Moldova sunt necesare investițiile în infrastructura fluvială și turistică generală (Tabelul nr. 2). Pe lângă acestea, în condițiile în care principalele artere navigabile ale râului constituie frontiere de stat, valorificarea turistică a rețelei hidrografice a Republicii Moldova impune necesitatea cooperării cu râurile vecine, riverane arterelor de interes turistic.

În acest sens, un avantaj și oportunitate este statutul Republicii Moldova de stat danubian. Fiind membru al grupului de state din regiune, Republica Moldova are posibilitatea de a beneficia de Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării care vizează dezvoltarea potențialului economic și îmbunătățirea condițiilor de mediu ale regiunii. Totodată, încurajează cooperarea pe termen lung, atât între autoritățile locale și regionale, cât și între autorități, mediul privat și ONG-uri, prin generarea de proiecte pentru dezvoltarea regiunii. Planul de acțiune este grupat în patru axe principale și 11 domenii prioritare. Prima axă Interconectarea regiunii Dunării a Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării are ca obiectiv este îmbunătățirea conectivității regiunii Dunării cu restul Europei, în trei domenii prioritare: transport, energie și cultură /turism.

Tabelul 2. Necesarul de infrastructur i echipament pentru dezvoltarea principalelor activit i turistice în domeniul fluvial

Activit i turistice	Infrastructura turistic	Echipament
Naviga ie de agrement	C i navigabile i c i navigabile de agrement Porturi Halte Clasificarea c ilor de naviga ie Marcaje	nave de croazier fluvial iahturi,
Nautism de proximitate	Porturi de agrement Trasee pentru rafting, marcaje, Clasificarea c ilor de naviga ie Cluburi de rafting	echipament pentru canotaj, kaiac – canoe, rafting, catamarane, schi nautic, etc.
Ciclism	Rute ciclabile, Campinguri i popasuri Marcaje	biciclete i echipament pentru ciclism
Hiking i trekking	Drumuri de halaj, Campinguri i popasuri Marcaje	echipament pentru mersul pe jos (treninguri, bocanci, rucsacuri, etc.)
Pescuit recreativ	Marcaje	ustensile pentru pescuit, b rci, etc.

Sursa: realizat de autor

În cadrul acestei strategii, s-au efectuat ini iative de dezvoltare a drume iilor i ciclismului transfrontalier. Având în vedere faptul c pentru dezvoltarea acestor activit i turistice sunt necesare investi ii comparative mici, implementarea ini iativelor de dezvoltare a drume iilor i ciclismului pe malurile dun rene din Republica Moldova constituie o mare oportunitate, dând posibilitate de extindere a turismului fluvial i includere în circuitul turistic râul Prut.

O oportunitate de dezvoltare a turismului fluvial în Republica Moldova reprezint aderarea rii noastre la Euroregiuni: Euroregiunea “Siret Prut Nistru”, Euroregiunea “Prutul de Sus”, Euroregiunea “Dun rea de Jos” care vizeaz dezvoltarea socio-economic a zonelor limitrofe prin cooperare transfrontalier , punând la dispozi ie fonduri însemnate pentru acest scop.

Concluzii. Republica Moldova dispune de bogat poten ial turistic fluvial, dar este pu in valorificat. Cele mai practicate sunt activit ile turistice pe malurile cursurilor de ap , printre care se numar plimb rile i ederele în aer liber, pescuitul – activitate cu caracter sezonier, înotul i plaja. În cea mai mare m sur aceste activit i se manifest în mod neorganizat, f r a dispune de infrastructura adecvat , aducând un impact negativ mediului înconjur tor.

Printre oportunit ile de valorificare turistic a domeniului fluvial am identificat:

- statutul de ar danubian . Acest fapt confer posibilitatea de a pune în circuitul turistic european al bazinului hidrografic al Dun rii repartizat pe teritoriul rii noastre i, prin extensie, al bazinului hidrografic al Prutului. Totodat , Republica Moldova este inclus în Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dun rii demarat în 2011, fapt care confer posibilit i de finan are european a proiectelor de dezvoltare a turismului în domeniul fluvial i infrastructurii necesare.

- participarea Republicii Moldova la 3 euroregiuni, toate cuprinzând teritorii traversate de fluvii. Finan area european de care beneficiaz aceste euroregiunile constituie o oportunitate de dezvoltare a domeniului fluvial al Republicii Moldova.

Pentru valorificarea oportunit ilor de dezvoltare a turismului fluvial în Republica Moldova este obligatorie voin a politica, care pân acum s-a dovedit mai degrab inert .

BIBLIOGRAFIE

1. Agen ia turistic Star – Tur, *Excursie cu Vaporul MOSCOVA - Tipova-Saharna-Rezina*, disponibil online la adresa: <http://calatorie.md/ro/trip/69>
2. Asocia ia Ob teasc Socio-Ecologic “Civis”, *Re eua hidrografic* , disponibil online la adresa: <http://www.civis-ong.org/index.php/regimul-hidrografic>
3. Baumgartner C., Schwenoha C., Riffert P., Haderer T., *Analiza situa iei actuale a turismului de drume ie de-a lungul Dun rii*, Raport 2011- 2012, diponibil la adresa: http://www.donauregion.at/fileadmin/user_upload/danube/Projekte/DanubeHIKE/DanubeHIKESummary_RO.pdf
4. Florea S., *Poten ialul turistic al Republicii Moldova*, Chi in u, 2005
5. Ministerul Transporturilor i Infrastructurii Drumurilor, *Transportul Naval*, disponibil online la adesa: <http://www.mtid.gov.md/ro/naval>
6. Simon A., *Tourisme fluvial et construction de l'identite territoriale urbaine : Lyon a la reconquete de ses fleuves*, 7e Rencontres de Macon - « Fleuves et Territoires », disponibil online: http://www.recherche-maconnais.org/tl_files/irvsm/pdf/Communications7eRencontres/AtelierFleuvesPatrimoine/Simon.pdf
7. <http://www.apel moldovei.gov.md>
8. <http://groupspaces.com>